

« zurück blättern vor »

KNEBEL subst. m., ab 1532; auch *knobel*, *knybel*. 1) 'ein kurzer Holzpflöck' – 'krótki, drewniany kolek': 1532 BartBydg 87b, SPXVI *Mastigia, dicitur corrigia baltei, vel qua mantellus conglutinator ante, cnobel, cnaphel.* ◦ 1781–1783 Jak.Art. 1 372, L *Wić ta ma bydź kręcona na kluczkę, albo w rękę, albo knyblem, iezeli iest przygrubsza.* ◦ 1792–1793 Perz.Cyr. 2 6, L *Knyble cyrulickie, szróby do krwi hamowania.* ◦ 1880 Wodz.Wspom. 51, DOR *Zginęła samura powalona na ziemię, a psy jeszcze nie puściły i dopiero z moją pomocą kneblami otwieraliśmy pyski.* ◦ vor 1939 LSP *zatkać beczkę kneblem.* – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. 2) 'ein Stoffballen, der gewaltsam in den Mund gestopft wird, um Schreien unmöglich zu machen' – 'zwitek szmat wpychany komuś siłą do ust w celu uniemożliwienia mu wydania głosu': 1595 KmitaSpit B2v, SPXVI *Bo im zarázem kneble w gębę powtykano / Y iako capy krępe w kupie powiązano.* ◦ 1607 Pieniążek, Hippika BPP 64, SŁA ◦ 1752 DrZbiór 408, SP17 *dać mu w gębę mocny knebel.* ◦ 1775 Pilch.Sen. 329, L *Na dorędziu nie miano knebla; kazał nędznych kraiać szaty, i sukнем ufta zapychać.* ◦ vor 1861 SWIL *kneblem komu usta zatkać.* ◦ (1903) 1931 Łoz.Wł.Praw. I 323, DOR *Skrepowanego powrozami przywiązano do konia, z kneblem w ustach, aby nie mógł wołać o pomoc.* ◦ (1921) 1929 Żer.Biała 48, DOR *Jeszcze tylko jedno takie słóweczko – i knebel w buzię!* – (SŁA), TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. 3) 'ein Stab, der in der Mitte an einer Schnur festgebunden ist, und auf dem die Bergleute beim Herablassen in einen Schacht sitzen' – 'przewiązany w połowie sznurem kolek, na którym siadają górnicy, opuszczając się do szybu': SWIL (gór.), SW (gór.). ◦ **Var:** *knobel* subst. m., 1595 KmitaSpit B2r, SPXVI ◦ [LBel.] (1921) 1929 Żer.Biała 48, DOR – (SŁA), SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *knobel* subst. m., [hapax] 1532 BartBydg 87b, SPXVI – nur SPXVI; *knybel* subst. m., 1781–1783 Jak. Art. 1 372, L ◦ [LBel.] 1792–1793 Perz.Cyr. 2 6, L – L, SWIL, SW (gw.). ◦ **Etym:** nhd. *Knebel* subst. m., 'ein kurzes, dickes Holzstück zu verschiedenen Zwecken; Fessel des Mundes; Holzstück am Strick, das zum Einfahren ins Bergwerk dient', GRI. ◦ **Konk:** ↑*knutel*. ◦ **Der:** *kneblisk* subst. m., zuerst geb. TR, nur für Inh. 1; *kneblować* v. imp., 'einen Gegenstand gewaltsam in den Mund stopfen', 1792–1793 Perz.Cyr. 2 155, L ◦ (1890) 1950–1953 Dygas. Piszcz. I 108, DOR, zuerst geb. TR, nur für Inh. 1, 2; *kneblowy* adj., 1777–1779 Kluk Rośl.3 217, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *knybelek* subst. m., zuerst geb. SW, nur für Inh. 1. ❖ Inhalt 2 ist explizit erst 1744 bei TROTZ (*baillon – knebel ktorym gębę ludziom rozdziewiaią, aby mowić i wrzefzścić nie mogli*) gebucht. Vgl. den Beleg von 1595.

« zurück blättern vor »